

Het Belgische sociale werk en zijn meest internationale figuur

René Sand

persoon & invalshoek

René Sand & Social Work Service Social

Wim Verzelen
Karel de Grote-Hogeschool
Antwerpen

Being There
15 mei 2008

1877-1953

<http://www.fhw.org/en/3800055.html>

René Sand

persoon & invalshoek

Tijdens de 1e W.O. verblijft hij als arts in Londen waar hij de medische zorg voor vluchtelingen op zich neemt. In 1916 oog voor de C.O.S. Van 1916-1919 in De Panne.

Is aanzet (via Dr. Ant. Depage, en Dr. Dronsart) voor engagement bij het Belgische Rode Kruis.

Hij is arbeidsinspecteur bij het Ministerie van Arbeid (1918 -1920) en actief bij het Rode Kruis. Van daaruit opdracht om in USA taylorisme te bestuderen. Kort na de 1e WO vertrouwt de universiteit hem de cursussen «Hygiène industrielle et professionnelle», «Statistique médicale et démographique», en de «Médecine légale et d'accident du travail» toe, binnen de nieuwe specialisatie van 'Médecin hygieniste' die in 1911 was ontwikkeld.

Na de 'Grote Oorlog' wordt dit vak belangrijker door de vraag naar een beter kader voor rendementsproblemen en moraal van de industriële handarbeiders.

Hij wordt secretaris-generaal van het Rode Kruis (1921-1927).

Internationaal Sociaal Werk

In de jaren twintig heeft hij contact met Amerika, maakt er studiereizen en legt op het 50e Nationaal Congres van Social Work (1923) contact met Julia Lathrop, die op dat moment het idee van een internationale conferentie laat vallen. Dr. Clotilde Mulon van Parijs, is enthousiast.

Sand zal dit idee dan oppikken en dat in 1925 geformaliseerd krijgen. In 1926 volgt dan in Praag een voorbereidende vergadering o.l.v. Alice Masarykova.

Uiteindelijk wordt in juli 1928 de eerste **Internationale Conferentie van Social Work** georganiseerd in het kielzog van andere internationale bijeenkomsten. Van die vergadering is Sand ondervoorzitter (president is Miss Masarykova). Bij de volgende conferentie (Frankfurt 1932) neemt hij het roer over (tot 1948).

PROFIEL (1)

- Franse cultuur
- radicaal humanist (met linkse sympathieën)
- overheidsreferentiepunt:
  - ▶ publiek-private samenwerking
  - ▶ centralisatie op nationaal en regionaal niveau
- geloof in rationele organisatiestrategie
  - ▶ interventies gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek
  - ▶ gedragen door opgeleide experts

PROFIEL (2)

Mme Derscheid:

In 1919 kwam hij mij het begrip 'service social' (sociale dienst) toelichten, compleet op zijn gemak in zijn legeruniform. Hij spiegelde mijn een project voor vergelijkbaar met wat er was opgezet in de geallieerde landen, in Frankrijk, Engeland en Amerika. Daarvoor diende er een opleiding te worden opgezet. Eerst om te voldoen aan de directe noden, nadien om 'auxiliaires sociales' (sociale werkers) te vormen die binnen de officiële en private diensten van zorg en ondersteuning zouden kunnen werken.

Mme Mulle:

- objectief, welwillend, brede interesse voor het arbeidsvraagstuk
- bijzonder handig met talen
- handigwijze waarop hij een heldere en eenvoudige synthese kon maken van een tussenkomst
- en tegelijkertijd kon vertalen
- maakten hem sympathiek

Katherine Kendall:

- een remarkabel man
- met alles van een Renaissance-mens, een brede kennis van menswetenschappen tot de positieve wetenschap
- met een sterk geloof in het sociaal werk
- en een bijzonder oog voor de opleiding

Eigen accenten

- Bijzondere klemtoon op hygiëne (fysieke, sociale, psychische) als ondergrond voor 'gezonde samenleving';
- optimisme voor heropbouw na de 1^e Wereldoorlog;
- ontwikkelen van een soort modelstaat:
  - ❖ rationeel georganiseerde patronen van zorg;
  - ❖ publiek-private samenwerking
  - ❖ gesteund op rationele sturing via:
    - onderzoek (statistische gegevens)
    - expertise (op grond van opleiding)
    - multidisciplinaire samenwerking van artsen, verpleging, sociaal werkers

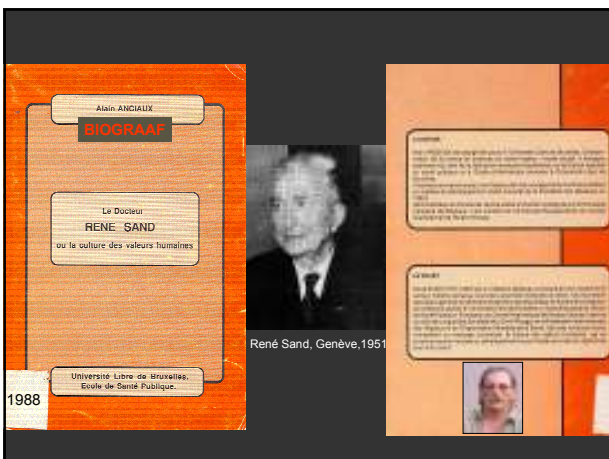
Zijn oriëntatie op 'sociale diensten' heeft ook een berekende (sociaaleconomische) invalshoek die bijzonder actueel en modern klinkt:

- Sociale hulp is niet enkel een 'juiste actie', het is ook een 'goede zaak';
  - het gaat ook om het bruikbaar maken en houden van arbeidskrachten, operationeel houden van wat men noemt 'le capital humain';
  - het helpt de actieve leeftijd te verlengen;
  - door de collectieve draaglast ontlast de publieke sociale dienst privé-bedrijven van kosten en laat zodoende ook de productie groeien.
- Het is dus fout om de 'service sociale publique' te beschouwen als een last! (1931)

Niet geliefd door het Vlaamse Rode Kruis!!!

Een hoge ambtenaar van het Ministerie van Volksgezondheid maakte op 7 maart 1937 op het Congres van Het Vlaamse Rode Kruis te Lier bekend dat het Rode Kruis de minister had gevraagd om voortaan hulp en begrip voor de werking van Het Vlaamse Rode Kruis stop te zetten. Het Rode Kruis wenste immers zijn monopolie in België te behouden; men was in die kringen immers de mening toegedaan dat Het Vlaamse Rode Kruis was uitgegroeid tot een antinationale en gevaarlijke Vlaamse strijdvereniging. Korte tijd na afloop van het Congres te Lier, riep de Minister van Volksgezondheid de beide lousverenigingen op tot een bepaalde vorm van samenwerking. Het Vlaamse Rode Kruis verklaarde zich akkoord maar dan wel op basis van gelijkheid met Het Rode Kruis. Een paar weken later werd aldus een delegatie op het Ministerie van Volksgezondheid ontrouwen door secretaris-generaal dr. René Sand. Het werd voor de Vlamingen andermaal een grote teleurstelling. In de toekomst zou zijn ministerie alleen nog maar Het Rode Kruis blijven subsidiëren. Het antwoord lag voor de hand. Dr. René Sand had oost een belangrijke functie in Het Rode Kruis bekleed. Zijn invloed op het Ministerie en in de traditionele Vlaamslatende Belgische kringen had weer eens zijn slag thuisgehaald. Alle pogingen van Het Rode Kruis om alle eventuele steun van de overheid aan Het Vlaamse Rode Kruis teniet te doen, bleven intussen onverminderd voortduren.

http://www.hetvlaamskruis.be/oriza_vereniging/algemeen/Biochure_geschiedenis_HVK.pdf

René Sand
&
Social Work
Service Social

1918/20 **Belgian Mission in the United States on Industrial Management - 1918**

Als arbeidsinspecteur (inspecteur principal au Service médicale du travail) en médecin agrégé de l'ULB krijgt hij van de Belgische regering in ballingschap (Le Havre, 1918) de opdracht om, samen met H. De Man, op studiereis te gaan naar Amerika om daar de rationalisatie van de arbeid te bekijken. Nadien bezoekt Sand ook Engeland waarna hij in zijn rapport wijst op het belang van de 'social services' en de opleidingen die in Amerika en Engeland (Duitsland, Zwitserland en Nederland) al zijn opgericht. Hij sluit zijn hoofdstuk over de 'philantropie moderne' af met: "(que) le Service Social soit, pour nos jeunes filles (...) comme le service militaire est un devoir et un honneur pour nos jeunes gens." (Rapport, 1920)

Sand verwijst naar the Department of Social Science and Administration (London) en de School for Social Services van NY

École temporaire de service social te Brussel (° jan. 1920)

Aanzet in 1919 met Mme Gabriëlle Derscheid

Sand wordt voorzitter van het beschermingscomité

École Centrale de Service Social

Doceert er van 1919 tot 1946 president van het Belgisch Raad van de Scholen voor Sociaal Werk vanaf 1931

Vandervelde en De Man, mei 1917

Henri Vandervelde

1923/28 **Internationale betrokkenheid**

50th National Conference of Social Work Washington 1923

1924 51st Conference Toronto Grace Abott

1927 voorbereidende conferentie in Praag Alice Masarykova

46e sessie van de Nationale Conferentie van Social Services Atlantic City

Roept hygiënisten uit diverse Europese landen voor propagandatoir (1919)

Dr. René Sand 1877-1953

1932 - 1948 voorzitter IFSS

Paris 1928 8-13 juillet ICSW

Grace Abott

1879 - 1966

Julia Lathrop Children's Bureau of the Dept. of Labour Washington

1924/27 **Voorbereidingsgroep Parijs**

1924 51st Conference Toronto Grace Abott

1927 voorbereidende conferentie in Praag 22 nov. Alice Masarykova

Dr. René Sand 1877-1953

1879 - 1966

Paris 1928 8-13 juillet ICSW

1932 - 1948 voorzitter IFSS

Sociale veertiendaagse in Parijs 2-13 juli

1926

In 1927 in Antwerpse boekhandel

Vertaling van Social Case Work, 1926

1928

- 2 481 deelnemers
- 42 landen 32 regeringen vertegenwoordigd
- 31 nationale comités
- 58 internationale werken
- 87 rapporten

Paris 1928 8-13 juillet

1931

1931

Paris 1928 8-13 juillet

Het concept 'service social' omvat elke inspanning die gericht is op het verzachten van noden die voortkomen uit miserie (**assistance palliative**) en beoogt het re-integreren van personen en hun families door het bieden van normale levensomstandigheden (**assistance curative**), beoogt ook het voorkomen van sociale kwalen (**assistance préventive**), het verbeteren van de sociale omstandigheden en het optrekken van het bestaansniveau (**assistance constructive**), dat via wettelijke en administratieve acties ofwel via onderzoek en sociale enquêtes. De 'service social' omvat dan niet enkel de bijstand (assistance), preventie en sociale actie, maar ook tot op zekere hoogte de **zorg voor hygiëne en onderwijs**.

(vert. van Definition du service social donnéé lors de la conférence internationale de 1928 tenue à Paris)

... que la tuberculose... (p.8)

À soulager les souffrances provenant de la maladie (c'est l'assistance palliative).
 À remettre les individus et les familles dans des conditions normales d'existence (c'est l'assistance curative).
 À prévenir les récidives sociales (c'est l'assistance préventive).

Zijn voorbeeld
 Een arbeider krijgt tuberculose. Zijn vrouw en zijn kinderen raken in armoede. Ze krijgen broodbonnen en bonnen voor kolen; hun huur wordt betaald. Dat is 'palliatieve ondersteuning'. Terwijl men de moeder en de kinderen verder volgt, krijgt de vader een behandeling in een sanatorium. Daarna leert hij een beroep dat hem in de open lucht zal laten werken. Men helpt hem om zich in een dorp te vestigen. Gezondheid en voorspoed zijn terug, en het gezin is weer samen. Dat heet dan 'curatieve ondersteuning'. In hun nieuwe woonst hebben de kinderen een zonnige kamer en leren ze met open raam te slapen. Ze kennen en volgen de regels van de hygiene wat hen zal helpen om tuberculosebesmetting te vermijden. Zo is de 'preventieve ondersteuning' gerealiseerd. Het dorp waar het gezin nu leeft heeft een coöperatieve en een mutualiteit die sport en lichamelijke opvoeding propageert en een sociaal centrum waar iedereen terecht kan. (p.8)

